

Nasze rezerваты przyrody.

Projektowany rezerwat Trojan (12)

Trojan, to nazwa dla wielu osób magiczna. To eldorado dla wędkarzy, ornitologów, botaników, turystów i zakochanych. To prawdziwy rajski ogród, jeden z cudów przyrody naszego regionu. Obszar ten, o powierzchni ponad 300ha jest zamknięty od północy i wschodu korytem rzeki Bug i wzgórzami mielnickimi, od południa otaczają go lasy mierzwickie, a od zachodu zamykają grunty miejscowości Zabuze.

Nazwa pochodzi od trzech istniejących tu starorzeczy, będących pozostałością dawnego koryta rzeki. Teren ten jest silnie zróżnicowany morfologicznie i krajobrazowo. Duże starorzecza, koryta meandrującej rzeki, łąki, murawy, okazałe dęby oraz większe lub mniejsze zadrzewienia tworzą tu malowniczą mozaikę różnych środowisk. Wszystko to razem sprawia wrażenie angielskiego parku naturalistycznego.

Ciekawa i niezwykle bogata jest flora naczyniowa tego obszaru. Z gatunków chronionych rosną tu, m.in.: bluszcz pospolity, grązel żółty, grzybenie białe, kopytnik pospolity, kosaciec syberyjski, orlik pospolity, parzydło leśne, przylaszczka pospolita, mieczyk dachówkowaty, wawrzynek

wilczełyko, wielosił błękitny, turówka wonna, storczyki – podkolan biały, gnieźnik leśny i kruszczyk błotny oraz prymitywna paproć – nasięźrzał pospolity. Równie liczna jest grupa gatunków rzadkich i zagrożonych wymarciem. Warto wspomnieć tu o: groszku błotnym, ożance czosnkowej i pszeńcu grzebieniastym.

Ze względu na bogactwo siedlisk, Trojan zamieszkują liczne gatunki ptaków. Starorzecza stanowią miejsca lęgowe dla: bąka, potrzosa, łabędzia niemego, krzyżówki, cyranki, perkozka, perkozka dwuczubego, błotniaka stawowego, zielonki oraz rybitwy czarnej, która zakłada kolonie wśród osoki aloesowatej. Zadrzewienia i zakrzewienia są dogodnym środowiskiem dla m.in.: dzięcioła zielo-

Starorzecze Trojan

nego, dudka, gąsiora i srokosza. Na wyspach rzecznych i piaszczystych łachach wzdłuż koryta Bugu obserwowano łęgi sieweczki rzecznej. Z rzeką jest związany również zimoredek. Rozległe łąki są miejscem gniazdowania lub terenem łowieckim dla: czajki, pustułki, myszołowa i kobuza,

zaś w podmokłych olsach ostoję znalazły żurawie. Do osobliwości ptasiego świata Trojana należą: orlik krzykliwy, bocian czarny i gągoł, kaczka gnieździąca się w dziuplach.

Trojan, ze względu na swoje położenie i strukturę krajobrazu, stanowi doskonałą ostoję dla ssaków. Spotkać

można: bobra, wydrę, tchórza, lisa, gronostaja, łasicę, sarnę, dzika i jelenia. Ten ostatni odbywa tu gody, zwane rykowiskiem.

Dane szczegółowe: sprawujący nadzór – Nadleśnictwo Sarnaki; lokalizacja – gmina Sarnaki, powiat łosicki, Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu”; dojazd – po lewej stronie szosy z Mierzwic Starych do Ser-

pelic. Przez teren projektowanego rezerwatu wiodą zaopatrzone w parking ścieżki dydaktyczne, utworzone przez Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu” i Nadleśnictwo Sarnaki.

Tekst i zdjęcie:
dr MICHAŁ FALKOWSKI
Akademia Podlaska w Siedlcach

Ochrona błotniaka łąkowego

Niech żniwa nie będą krwawe!

Błotniak łąkowy jest ptakiem drapieżnym. Gnieździ się na ziemi w uprawach zbóż ozimych, rzepaku lub rzadziej na łąkach. Gniazda zakłada najczęściej w pszenicy oraz pszenicy. Ich podstawę stanowią cienkie patyczki, natomiast wyściółkę suche źdźbła traw. Gniazduje często w luźnych koloniach. Na jednym polu mogą znajdować się czasem nawet 2-3 gniazda, oddalone od siebie o kilkadziesiąt lub kilkaset metrów.

Jeszcze do niedawna błotniak łąkowy należał do ptaków silnie zagrożonych wyginięciem. W latach 80. jego liczebność oceniano na 300-350 par lęgowych, obecnie w Polsce liczbę par lęgowych szacuje się na ok. 1500 par.

Błotniak łąkowy ma bardzo charakterystyczną, elegancką i smukłą sylwetkę. Skrzydła i ogon są wąskie i długie. Latając nisko nad polami i łąkami, skrzydła unosi do góry,

w kształcie litery V. Samica oraz ptaki młodociane mają prążkowany ogon oraz skrzydła. Przeważa u nich ubarwienie rdzawo-brązowe. Najczęściej widuje się jednak jasnego, białosiwego samca, u którego są dobrze widoczne czarne końce skrzydeł.

Błotniak łąkowy jest pożytecznym drapieżnikiem. Jest sprzymierzeńcem rolników, ponieważ w dużej mierze ogranicza straty, spowodowane przez gryzonie polne. Podstawowym

składnikiem jego pożywienia są: norniki, myszy oraz szarańczaki. Liczba młodych, odchowana w lęgu, zależy przede wszystkim od ilości pokarmu. Jeżeli jest go dużo (lata mysie), to w lęgu może być nawet 5 piskląt. Zazwyczaj są jednak tylko 2-3. Niestety, niewiele par wyprowadza łęgi z sukcesem, duża część lęgów jest niszczone przez lisy, wałęsające się psy oraz koty. Dodatkowym zagrożeniem jest wczesny termin żniw oraz sianokosów. Koniec okresu lęgowego u błotniaka łąkowego przypada na początek żniw, dlatego też łęgi są narażone na zniszczenie w czasie zbioru zboża. W przypadku znalezienia gniazda, łęgi można uchronić poprzez opóźnienie zbioru na polu. Czasami wystarczy kilka dni, aby młode ptaki osiągnęły zdolność do lotu i nie dostały się pod kombajn. Jeżeli jednak w czasie żniw młode są zbyt małe i nie można już zwlekać ze zbiorem zboża, stosuje się inny wariant. W dniu koszenia, przed „przejściem” kombajnu, młode należy zabrać z gniazda. Po pracach polowych, w miejscu, gdzie było gniazdo, należy zrobić niewielkie zagłębienie i przykryć słomą (w taki sposób, aby nie zwracało uwagi z większej odległości). Pozostawione pisklęta będą miały możliwość ukrycia się przed słońcem i będą mało widoczne dla drapieżników. Ptaki dorosłe nie porzucają w takich przypadkach piskląt i opiekują się nimi do końca.

Błotniak łąkowy jest ptakiem wędrownym, do Polski przylatuje od połowy kwietnia do połowy maja. Ptaki odlatują do Afryki w sierpniu lub we wrześniu. Do tej pory trasa migracji wschodniej populacji błotniaka łąko-

Samiec błotniaka

fot. ZT

wego nie została zbadana. Prawdopodobnie nasze błotniaki lecą do Afryki (podobnie jak bociany białe) przez Cieśninę Bosfor. Mogą jednak skracać drogę i lecieć przez Bałkany lub przez Półwysep Apeniński. Nie znamy również lokalizacji ich zimowisk, gdzie przecież spędzają połowę swojego życia. Badania (z wykorzystaniem telemetrii satelitarnej) na populacji zachodniej wykazały, że błotniaki z: Hiszpanii, Niemiec i Holandii zimują w Senegal, w dolinie rzeki Senegal. W celu poznania trasy migracji polskiej populacji, ornitologzy z Towarzystwa Przyrodniczego „Bocian” wraz z kolegami z Holandii (Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief) założyli dwóm samicom nadajniki satelitarne. Nadajniki ważą zaledwie 12 g i nie przekraczają 4% masy ciała ptaka. Są wyposażone w panel słoneczny, dzięki któremu doładowują się i mogą działać nawet przez dwa lata. Polskie błotniaki łąkowe z nadajnikami satelitarnymi, to: „Halina” – dorosła samica, która została schwytana niedaleko miejscowości Mszanna (gmina Olszanka). Jej imię pochodzi

od imienia małżonki właściciela pola, na którym błotniaki wyprowadzają co roku łęgi. Druga samica to „Grażyna” – samica schwytana niedaleko miejscowości Głuchówek (gmina Mordy). Jej matką chrzestną jest Pani Grażyna Krupińska, mama koordynatora projektu. Trasę migracji obydwu samic będzie można śledzić od sierpnia na stronie internetowej TP „Bocian” – www.bocian.org.pl, na którą serdecznie zapraszamy. Na podstronie www.bocian.org.pl/programy/blotniak każdy może bardziej szczegółowo zapoznać się z założeniami programu ochrony błotniaka łąkowego.

Należy pamiętać, że wszystkie ptaki drapieżne podlegają ochronie prawnej! Apelujemy o zgłaszanie przypadków znalezienia gniazd błotniaków łąkowych pod numer telefonu komórkowego 0602 282 549 lub stacjonarnego 025 632 77 78 (biuro TP „Bocian”). Łęgi, w miarę naszych możliwości, zabezpieczamy siatką przed drapieżnikami naziemnymi (lisami, psami i kotami).

DOMINIK KRUPIŃSKI
Zdjęcia: Dominik Krupiński, Zdenek Tunka

Młode błotniaki

fot. DK